

4. rozhodovati v případě, když odepřel soud dožádaný poskytnouti právní pomoci, neb když soud tento jest ohledně způsobu poskytnutí právní pomoci jiného náhledu než soud dožadující (§ 40 j. n.);

5. stanoviti ve srozumění s vládou zemskou lhůty výpovědní a vylizecí (stěhovací) (čl. XI. uv. z. k c. ř. s.);

6. svoliti k udělení substituce kandidátům advokacie vykazujícím náležitosti § 31 c. ř. s.;

7. jmenovati auskultanty (vým. min. spr. ze dne 7. ledna 1866 č. 6261 lit. a), § 18 org. z.), jmenovati úředníky soudní kanceláře (vyjmouc úředníky výkonné, přednosta soudní kanceláře a ředitele úřadů knih pozemkových, jež jmenuje ministr spravedlnosti) a soudní sluhy, jakož i přijímati kancelářské pomocníky na pevný plat (§ 23 org. z. a k tomu srj. nař. m. práv ze dne 18. července 1897 č. 171 ř. z.). Stálá komise pro záležitosti osobní a disciplinární podává návrhy ohledně míst, jež obsazuje císař neb ministr spravedlnosti (§§ 7 a 9 cís. pat. ze dne 3. května 1853 č. 81 ř. z.);

8. rozhodovati o připuštění ke zkoušce soudcovské, notářské a advokátní. Zkoušky ty se odbyvají též u vrchního soudu. Zkušební komisi pro zkoušky soudcovské utvoří ministerstvo spravedlnosti (§ 13 org. z.); při zkoušce advokátní přiběře se co zkušební komisař advokát advokátní komorou zvolený, při zkoušce notářské pak notář notářskou komorou zvolený (§§ 3, 4 nař. min. sprav. ze dne 11. října 1854 č. 264 ř. z.).

III. O organisaci a obsazení vrchních zemských soudů viz čl. Soudy.

Soudy výminečné.

V širším slova smyslu jest soudem výminečným každý soud, jenž není v určitém případě dle obyčejných předpisů procesuálních soudem pravidelně příslušným, tak zejména soud delegovaný nebo stanný soud dle § 437 a) n. tr. ř. V užším právnicky technickém smyslu rozumí se soudem výminečným toliko onen soud v trestních věcech, kterýž nastupuje na základě zák. ze dne 13. května 1873 č. 120 ř. z. při suspensi soudů porotních na místo těchto buď ve všech nebo určitých trestních případech pravidelně výroku soudců z lidu přikázaných a kterýž citovaným zákonem jest upraven. Zřízení soudů výminečných tvoří odchylku od § 11 zák. zák. ze dne 21. prosince 1867 č. 144 ř. z. ve spojení s úv. zák. k tr. ř. ze dne 23. května 1873 č. 119 ř. z., poněvadž se jimi většina těžkých zločinů — za jistých podmínek — pak delikty tiskové a jednotlivé přečiny proti autoritě úřadů a korporací, jinak soudům porotním přikázané, těmto na čas odnímají. Smí tudíž tohoto opatření, jež z pravidla jde ruku v ruce s prohlášením výminečných nařízení, býti užito jen tenkrát, jestliže nastaly poměry takové, kteréž toho v zájmu nestranného vykonávání spravedlnosti nezbytně vyžadují, a neodvislost porotců je podmiňující, jest ohrožena. Toto prozatímné opatření má však býti zrušeno, jakmile odpadly jeho podmínky; dle toho smí především suspense býti vyhlášena nejdéle na jeden rok a jest obmezena na obvod, pro který uznána byla za nutnou.

K zastavení porotních soudů jest zapotřebí nařízení vydaného za zodpovědnosti veškerého ministerstva po slyšení nejvyššího soudního dvoru; toto nařízení má býti říšské radě ihned předloženo, nebo není-li shromážděna, bezprostředně po jejím sestoupení a mají býti zároveň uvedeny důvody, které k němu zavdaly podnět. Opatření toto musí býti bez pro-

dlení zrušeno, jestliže jedna ze sněmoven říšské rady za to žádá, čímž rozhodování o tom, zda-li jsou tu podmínky suspense, svěřeno zastupitelským sborům. Zastavení působnosti porotních soudů, kteréž má býti vyhlášeno v říšském zákoníku, má za následek, že hlavní přelíčení se provede pak dle předpisů platných pro zločiny před soudy porotní nenáležící, tudíž před soudem sborovým, jenž v tomto případě vystupuje jako soud výmínečný. Jde-li však o zločin, na který jest stanoven trest smrti nebo trest více než pětiletého žaláře, provede se hlavní přelíčení o něm před senátem ze šesti členů sestávajícím, z nichž jeden má předsednictví, a nikoli před pravidelným senátem čtyřčlenným; při rovnosti hlasů platí mínění obžalovanému příznivější (§ 3 zák. ze dne 23. května 1873 č. 120 ř. z.). Bylo-li v době vydání nařízení hlavní přelíčení před porotci již částečně nebo úplně provedeno, nemá na ně nařízení již žádného vlivu, leč že by se objevila nutnost hlavní přelíčení opakovati; naproti tomu trestní řízení, jakmile v něm hlavní přelíčení před výmínečným soudem v den zrušení nařízení bylo třeba jen počato, budiž dokončeno způsobem v § 3 cit. zák. naznačeným. Výmínečné soudy, kteréž před více lety k potlačení hnutí anarchického ve Vídni a okolí byly prohlášeny, byly v r. 1893 a 1894 zároveň se zavedením výmínečného stavu též v Praze a okolí k činnosti povolány.

Soudy živnostenské.

I. Prameny zákonné.

Na místo zákona ze dne 14. května 1869 č. 63 ř. z. vstoupil od 1. července 1898 v platnost nový zákon o soudech živnostenských ze dne 27. listopadu 1896 č. 218 ř. z., k jehož doplnění, resp. provedení vydána byla ministerská nařízení: ze dne 23. dubna 1898 č. 56 ř. z. o provedení voleb přísedících a náměstků soudu živnostenského a přísedících soudu odvolacího, a č. 57 ř. z. o tom, jak přivolati jest přísedící a náměstky k zasedáním soudu živnostenského a soudu odvolacího v rozepřích živnostenských, pak ministerská nařízení ze dne 26. dubna 1898 č. 58—61 ř. z. o konstituování živnostenských soudů ve Vídni, v Brně, Liberci a Bílsku a konečně ministerské nařízení ze dne 17. června 1898 č. 96 ř. z., kterým se zavádí jednacím řád pro úřadování soudů živnostenských.

II. Základní rysy organizace soudů živnostenských.

1. Zřízení soudů živnostenských, upravení teritoriálního jejich obvodu a rozsahu jich pravomoci může se státi ministrem spravedlnosti ve srozumění s účastněnými ministry nařízením v říšském zákoně uveřejněným (§§ 2 a 3 cit. zák.). Na místech, kde již po zákonu z r. 1869 živnostenští soudové byli zřízeni, vstoupili dnem 1. července 1898 v život soudové živnostenští dle nového zákona konstituování (§ 2 odst. 2 a 3 cit. zák.). [K provedení tohoto zákonného předpisu byla vydána min. nařízení shora uvedená č. 58 až 61 ř. z.]

Kromě toho mají býti soudy živnostenské zřízeny k dobrozdání zemských sněmů na všech oněch místech, kde toho súčasněná ministerstva potřebu shledají (§ 2 odst. 4 zák.). Návrhy k tomu mohou vycházeti od všech autonomních zastupitelstev, obchodních komor, živnostenských dozorců, korporací i spolků (§ 2 odst. 4 cit. z.).

2. Jestli se působnost soudu živnostenského vztahuje na různé druhy živností, může pro jednotlivá odvětví nebo pro jednotlivé kategorie příbuzných odvětví živností býti utvořeno více oddělení živnostenského soudu.